

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): **Milan RÁZEK**

Název práce: **Vztah Pia XII. k otázkám nacismu a holocaustu během 2. světové války**

Oponoval: PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Předložená bakalářská práce má ambici být „pokusem o analýzu a objektivní hodnocení postojů katolické církve v čele s papežem Piem XII. k otázce holocaustu a nacismu během druhé světové války“, tj. ambici od samého počátku – vzhledem k dosavadnímu stavu poznání, rozsáhlé literatuře na toto téma, edicím z vatikánských archivů (dosud ovšem pro období pontifikátu Pia XII. nezpřístupněných, resp. zpřístupněných jen zprostředkovaně příslušnou církevní ediční komisí) - stěží naplnitelnou, a už vůbec ne ve formátu bakalářské práce. Navíc se jedná o téma, které v tomto formátu, ovšem se skromnějšími cíli, na IMS FSV UK zpracovala v r. 2012 Bc. Veronika Samcová. Autor přitom chce zodpovědět i některé konkrétnější výzkumné otázky, např. jaké byly hlavní motivy mlčení Pia XII. během 2. světové války?, resp. který z těchto důvodů měl největší vliv na politiku Svatého stolce.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

S ambiciózním cílem práce je v rozporu již zvolená metoda „kompilační historické deskripce“, jakkoliv se autor snaží na základě zvoleného, značně limitovaného korpusu literatury (prakticky pouze práce do češtiny přeložené resp. české a práce anglickojazyčné) o prezentaci hlavních hodnotících pozic příslušných autorů – od mírně apologetického Pierre Bleta TJ až po značně kritického Johna Cornwella. Nerozlišuje příliš mezi striktně vědeckými tituly a pracemi (byť z pera historiků) určenými pro širší veřejnost, nerozlišuje ani mezi (téměř) soudobými tituly a historickými pracemi vzniklými s žádoucím časovým odstupem. Tak se mezi citovanými tituly objevuje – bez kritického odstupe – i sovětský pamflet z pera jednoho z nejbojovnějších režimních protagonistů sovětského „vědeckého ateismu“ M. M. Šejnmana „Vatikán mezi dvěma světovými válkami“ (1949!), jehož četné práce byly i československými komunisty využívány v 50. letech k nejvyhrocenější proticírkevní a „protivatikánské“ propagandě, zejména v období politických procesů s katolickými církevními hodnostáři. Oponent citelně postrádá tituly německé, resp. tituly ke klíčovému vztahu papeže a Sv. stolce k německé katolické církvi a jejím biskupům. Řada důležitých titulů a příspěvků vyšla totiž v němčině – pochopitelně, vždyť se jednalo o papežův postoj ke III. říši, k jí vedené válce a jí praktikovaným válečným zločinům a zločinům proti lidskosti! Zřejmě proto byly pominuty příslušné německé edice (např. Albrechtova edice diplomatických nót mezi Německou říší a Sv. stolcem), relevantní tituly z produkce bonnské *Kommission für Zeitgeschichte*, speciálně pak klíčová práce o vztahu Pia XII. k Německu z pera Michaela Feldkampa – o vztahu k Německu jako takovému, k německé kultuře a k specifickému německému katolicismu, jemuž byl racionálně založený

Eugenio Pacelli pozitivně nakloněn, a samozřejmě k nacionálnímu socialismu, jehož osudové nebezpečí pro celý svět identifikoval již v raných 20. letech!

Na druhé straně lze ocenit poměrně logickou strukturu práce, jíž lze vytknout jedině příliš mechanické ztotožnění „římskokatolické církve“ (zejména v klíčové třetí kapitole) a její hlavy, tj. římského papeže, resp. Svatého stolce, jakkoliv k tomu samozřejmě vnitrocírkevní vývoj po 1. vatikánském koncilu (s jeho centralizačními tendencemi) směřoval. Ocenit lze naopak, že vlastní stati předchází úvodní kapitola o politice Svatého stolce a jsou vysvětleny – na základně relevantní církevně-právní a historické literatury – hlavní pojmy a jejich časté zaměňování (zejm. státu Vatikán a Svatého stolce). Nedostatkem práce jsou přílohy o jedné (!) položce – zde by bylo vhodné učinit přesnější přehled výroků papeže, státního tajemníka a dalších kuriálních hodnostářů, případně diplomatických zástupců Sv. stolce, které jsou k dispozici. A samozřejmě i předmětné pasáže směřodátne encykliky předcházejícího papeže Pia XI. *Mit brennender Sorge*, odsuzující jednoznačně nacionálně-socialistickou ideologii.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

K jazykové úrovni práci, ke způsobům citací a dalším formálním náležitostem nemá oponent námitek. Terminologické nepřesnosti zřejmě pramení z malé zkušenosti autora z práce se specifickými prameny, např. (s. 22) záměna termínu „pastýřský list“ za „pastorační list“ a jiné termíny, které jsou zřejmě v anglickém Cornwellově textu správně, ale byly špatně přeloženy pro české knižní vydání, na s. 37 se zase mylně hovoří o chystaném „prohlášení za svatého“, ačkoliv ve 2. odstavci je správně příslušný proces označen za „beatifikační“.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Odhlédneme-li od principiálních námitek v bodě 1, které se týkají samotné volby tématu práce, lze zejména ocenit, že autor z literatury „vydestiloval“ čtyři důležité motivy domnělého mlčení Pia XII. k nacistickým zločinům. Jakkoliv s nimi lze souhlasit, pochopit je lze jedině plastičtějším zdůvodněním. Tak např. nesporný antikomunismus Pia XII. představuje složitější a sofistikovanější komplex motivů a důvodů, než jaký je v Rázkové práci prezentován.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Navrhuji, aby se v rozpravě kandidát zaměřil na vztah Sv. Stolce a papeže k německé katolické církvi a německým biskupům a na jejich postoj k nacistickým zločinům a k holocaustu.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Bakalářskou práci Milana Rázka doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci – v případě přesvědčivé ústní obhajoby – stupněm „velmi dobře“.

V Eisenachu 24. srpna 2015

(PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.)